

37 mm automatický kanón McClean (37-мм автоматическая пушка Маклена обр. 1916).

Karel LUDVÍK, jednota ČSOL „mjr. i. m. Václava Vokurky“ Boletice.

Dva kusy kanónu tohoto typu tvořily výzbroj plukovního dělostřelectva každého z celkem dvanácti střeleckých pluků Československého vojska na Rusi.

Kanóny McClean byly legionáři ve větším množství ukořistěny v obsazené Ufě a Kazani v červnu a září 1918. Podle dochovaných dokumentů, ze Sibíře dorazilo 7 kusů kanónů McClean. Československá vojenská správa je převzala do výzbroje, v dvacátých letech pravděpodobně sloužily k výcviku. Později Vojenská správa pět kusů uložila v mobilizačních skladech a dva kusy předala do sbírek nově vzniklého Památníku osvobození na Žižkově.

V roce 1938 Armáda Republiky Československé svých pět kanónů McClean použila k vyzbrojení rot doprovozných zbraní hraničářského praporu č. 50. Kanóny se měly používat až do spotřebování amerického střeliva a pak měly být nahrazeny modernějšími vzory. Hraničářský prapor č. 50 vznikl 15. července 1938 v Bratislavě a byl určen k boji v opevněném prostoru Petržalky. Další osud těchto pěti kanónů není znám.

Dobrovolci 4. stř. pluku při zkoušce kanónu „Maklena“, ukořistěného při dobývání Ufy v červnu 1918.

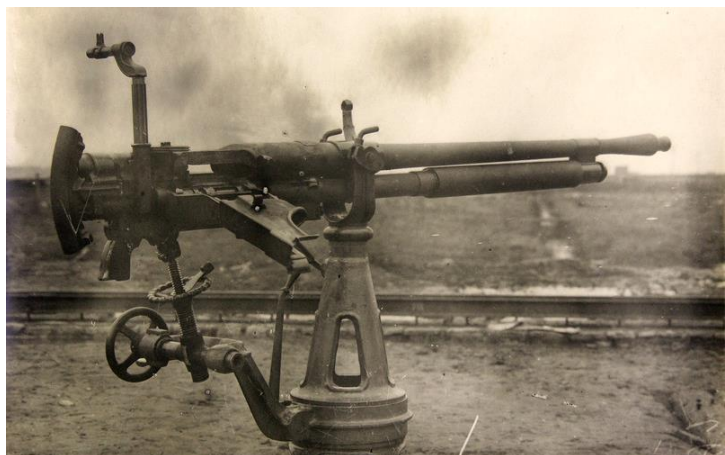
Kanón „Maklena“ na dělovém voze improvizovaného pancéřového vlaku 4. stř. pluku. Červenec 1918.

s odůvodněním nespolehlivé funkce automatické funkce.

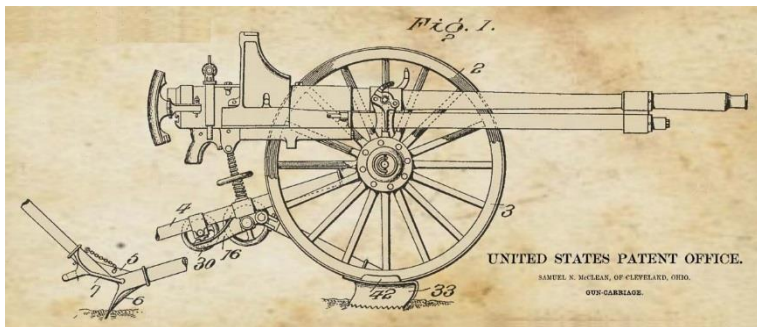
O kanón projevilo v roce 1916 zájem carské Rusko, které objednalo v tomto roce 18 ks a v následujícím roce dalších 200 ks.

Vzhledem k událostem revolučního roku 1917 se do Ruska nejspíš dostalo pouze 42 kanónů, další čtyři získalo Finsko, které je nasadilo ještě v “Zimní válce” v roce 1940. Kanóny z výzbroje Rudé armády byly v roce 1936 odeslány do republikánského Španělska.

Kanóny byly do Ruska dodávány na mobilních kolových lafetách s ochranným štítem, nebo na lafetách stacionárních s ocelovým tubusem, přišroubovaným k podkladové desce. Přestože maximální náměr +15° v obou provedeních neumožňoval střelbu proti vzdušným cílům, staly se kanóny „Maklena“ prvními protiletadlovými děly v carské armádě.

37 mm automatický kanón McLean na stacionární lafetě

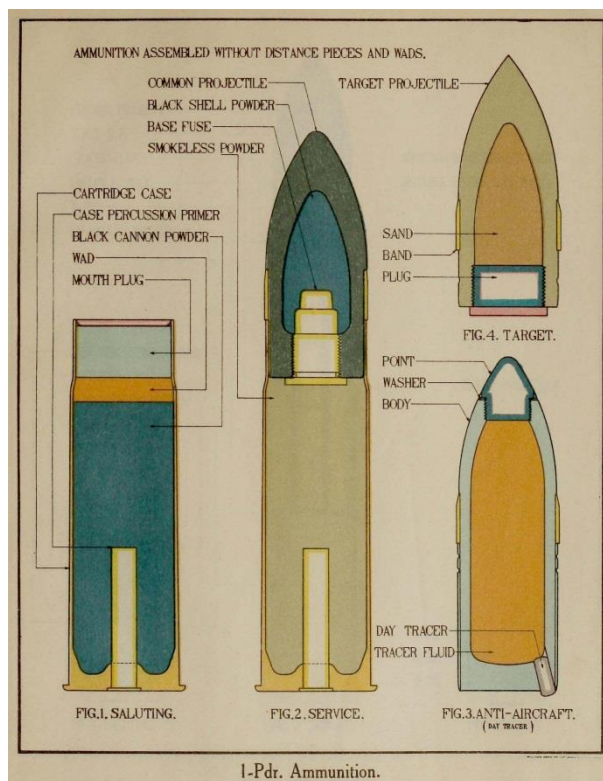
37 mm automatický kanón McLean. Výkres z patentového spisu.

komory a uzamčen závěr. Rychlost střelby bylo možno ovládat regulátorem, který odkrýval trysky, umožňující odvod části spalných plynů, působících na píst. K výstřelu docházelo po nárazu zápalky na pevný zápalník.

Náboje se do podavače zasouvaly v kovových pásech po pěti kusech. Podavač umístěný z pravé strany závěru je opatřen dvěma zádržkami, které zabraňují nabití druhého náboje do otevřené nábojové komory.

Spouštěcí mechanismus má originální čtyřpolohovou pojistku ve tvaru kotouče s drážkami. Podle polohy v níž se kotouč nachází, blokuje spoušť, umožňuje střelbu jednotlivými ranami nebo dávkou, případně nepřetržitou střelbu. V tomto režimu má střelec volné ruce a tak může rychle nabíjet pásy s náboji do podavače.

Na ústí drážkované hlavně se nachází trychtýřovitý tlumič plamene, s vpřed zalomenými drážkami po obvodu, plnicí úlohu úst'ové brzdy.

1-Pdr. Ammunition.

Kanón byl vyráběn v továrně „Poole Engineering Company“ v městě Baltimore, stát Michigan.

Munice pod označením 37x137R 1-Pdr. U.S.Navy byla vyráběna

v muniční továrně „Providence Engineering Company“, stát Rhode Island. Jednotné náboje s mosaznou nábojnicí byly dodávány s průbojnou, trhovou, šrapnelovou a kartáčovou střelou.

Průbojné a trhové střely byly adjustovány dnovým zapalovačem typu Bethlehem, nebo Nordenfelt. Trhové střely mohly být adjustovány i hlavovými zapalovači Hotschkiss, nebo Nordenfelt. Trhací náplň tvořil černý prach.

37 mm trhavý náboj pro automatický kanón McClean

(37x137R 1-Pdr. U.S.Navy):

- 1 – ocelové tělo střely; 2 – trhací náplň 18 g (černý prach); 3 – měděná vodící obroučka; 4 – zápalka; 5 – setrvačnostní objímka; 6 – úderník s pérovou pojistkou; 7 – dnový šroub; 8 – zapalovač Nordenfelt; 9 – prachová náplň (bezdýmný prach); 10 – mosazná nábojnice; 11 – přenosová prachová slož; 12 – zápalkový šroub No. 1.

Prameny a literatura:

Kapesní kalendář Čs. vojska na rok 1920. Irkutsk 1919.

Mjr. děl. Karel Kavena: Dějiny dělostřeleckého pluku 1 Jana Žižky z Trocnova v ruské revoluci a ve vlasti. Praha 1937.

С. Будаевский: Краткий учебник артиллерии. Петроград 1917

В. И. Рдултовский: Исторический очерк развития трубок и взрывателей от начала их применения до конца мировой войны 1914-1918 г. Москва 1940.

Сибирский исторический альманах. Том 1. Гражданская война в Сибири. Красноярск 2011.

<http://forum.valka.cz/topic/view/110234/McClean-37-mm-rychlopalny-kanon>

<http://ww1.milua.org/R37Macleana.htm>

<http://ww1.milua.org/mcLeanammo.htm>

<https://topwar.ru/106407-avtomaticheskaya-pushka-sn-makklina-amerikanskoe-orudie-dlya-rossiyskoy-armii.html>

<http://www.navy.su/navyarms/autogun/autogun.htm>